

Espeen seudun
koulutuskuntayhtymä Omnia
PL 77700
02070 ESPOON KAUPUNKI

omnia.fi

Lausunto

1 (4)

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Saara Luukkonen

kirjaamo@minedu.fi

saara.luukkonen@minedu.fi

Asiakirjan nimi: Omnian lausunto opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntöön OKM/60/010/2018 luonnoksesta opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen muuttamisesta

Asiakirjan päivämäärä: 14.1.2019

Diaarinumero: OKM/60/010/2018

Espossa 14.1.2019

SAMPO SUIHKO

Sampo Suihko
kuntayhtymän johtaja

OMNIAN LAUSUNTO OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN ANTAMAN AMMATILLISEN PERUSTUTKINTOKOULUTUKSEN OPISKELIJAKSI OTTAMISEN PERUSTEITA KOSKEVAN ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

Omnia kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteita koskevan asetuksen muuttamisesta.

Omnialla on pitkä kokemus yhteishaun opiskelijavalintaan liittyvien kokeiden kehittämisestä. Olemme olleet mukana suunnittelemassa ja kokeilemassa erilaisia pääsy- ja soveltuvuuskokeita sekä arvioimassa niiden vaikutuksia opiskelijavalintaan OKM:n ohjaamissa Vakuva-hankkeissa (2009 - 2015).

Omniassa tehtyjen kokeilujen ja valtakunnallisen kehittämistyön tuloksena Omnia ei järjestä missään tutkinnossa pääsy- ja soveltuvuuskokeita. Niiden järjestämisestä ei nähdä saatavan riittävästi hyötyä suhteessa työmäärään ja opiskelijavalinnan yhdenvertaisuutta ei voi varmistaa koulutuksen järjestäjien erilaisten käytäntöjen vuoksi.

Lausunnon keskeinen sisältö

Näkemyksemme mukaan esitetyt asetusmuutokset heikentävät opiskelijavalinnan yhdenvertaisuutta.

SORA-tutkintoihin liittyvien haasteiden ratkaisemiseksi tulisi ensisijaisesti kehittää valtakunnallisia SORA-säännöksiä ja niiden toimeenpanoa muilla menetelmillä. Hakijoiden testaaminen pääsy- ja soveltuvuuskokeilla on raskas ja kallis menettelytapa.

Karsivat pääsy- ja soveltuvuuskokeet eivät lähtökohtaisesti vastaa yhteishaun tarkoitukseen. Mahdollisuus hylätä hakija pääsy- ja soveltuvuuskokeiden perusteella tulisi olla mahdollista vasta, kun toimintamallit on valtakunnallisesti määritetty.

Jos SORA-tutkinnoissa nähdään pääsy- ja soveltuvuuskokeiden järjestäminen tarpeelliseksi, niin kaikilla koulutuksen järjestäjillä tulisi olla käytössään yhtenäiset toimintamallit ja aineistot niiden järjestämiseksi. Pääsy- ja soveltuvuuskokeet tulisi järjestää yhtenevällä tavalla sekä yhteishaussa että jatkuvassa haussa.

Yhteishaun hakuvaiheessa toteutettavien pääsy- ja soveltuvuuskokeiden sijasta tulisi opiskelijan soveltuvuuden varmistaminen määritellä osaksi opintojen aloitusvaiheen henkilökohtaistamista. Samaan yhteyteen sopii paremmin myös velvoite hakijan uudelleen ohjaukseen.

Soveltumattomuuden määrittely

SORA-tutkinnoissa hakija voidaan suoraan lain nojalla jättää valitsematta koulutukseen ja myös opiskeluoikeus voidaan peruuttaa. SORA-säädösten mukainen soveltumattomuus voidaan todeta pääsy- ja soveltuvuuskokeen perusteella myös ilman asetusmuutosta.

Asetusmuutoksen myötä hakija voidaan hylätä SORA-tutkinnoissa myös koulutuksen järjestäjien määrittelemien kriteerien perusteella esim. oppimisvalmiuksiin ja asenteeseen liittyen (muistioluonnos 5.12.2018).

Näkemyksemme mukaan alalle soveltumattomuus tulisi aina määritellä valtakunnallisesti, siihen ei saisi vaikuttaa koulutuksen järjestäjien erilaiset ihmis- ja oppimiskäsitykset.

Yhdenvertaisuuden varmistaminen

Ammatillisen koulutuksen lain mukaan opiskelijaksi ottamisessa on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Tämä on koulutuksen järjestäjälle haastavaa yhteishaun ja jatkuvan haun erilaisuuden vuoksi. Lisäksi haasteena on valtakunnallisesti koulutuksen järjestäjien erilaiset käytännöt.

Koulutuksen järjestäjille esitetään mahdollisuutta hylätä hakijoita pääsy- ja soveltuvuuskokeilla ilman valtakunnallisesti määriteltyjä kriteereitä. Tämä heikentää opiskelijavalinnan yhdenvertaisuutta entisestään, mutta myös hakijoiden ja opiskelijavalinnasta vastaavien viranhaltijoiden oikeusturvaa.

Esitetty asetusmuutos lisää koulutuksen järjestäjän valtaa ja vastuuta opiskelijavalinnassa. Tämä on haasteellista, koska annetut pisteet siirtyvät hakijan muihin saman tutkinnon hakukohteisiin. Hylätyn (0) pääsy- ja soveltuvuuskoetuloksen käsittelyprosessi alemmissä hakukohteissa mietittävää.

Yhdenvertaisuuden toteutumista voidaan edistää vain kehittämällä valtakunnallisesti yhtenäisiä toimintamalleja.

Yhteishaun tarkoitus

Valtakunnallisen yhteishaun tavoitteena on turvata perusopetuksen päättävän ikäluokan joustava siirtyminen toisen asteen koulutukseen. Yhteishaussa hakee myös henkilöitä, joilla ei ole aikaisempaa ammatillista tutkintoa.

Valtakunnallisesti opiskelijapaikkoja on lisätty, jotta kaikki pääsisivät toisen asteen koulutukseen ja kaikki suorittaisivat vähintään ammatillisen tutkinnon. Lukion keskiarvoraja karsii suuren joukon hakijoista, joten käytännössä koulutustakuun varmistaa ammatillinen koulutus.

Koulutustakuun myötä opiskelijoiden heterogeenisuus on ammatillisessa koulutuksessa lisääntynyt. Myös väriä koulutusvalintoja toteutuu enemmän. Tämä haastaa oppilaitoksia kehittämään pedagogiikkaa, ohjausta ja tukea.

Hakijoiden hylkäämistä yhteishaussa tulee tehdä vain erittäin painavin perustein. Jatkuva haku mahdollistaa tarvittaessa siirtymän uuteen tutkintoon ja SORA-tutkinnoissa on mahdollisuus evätä opiskelijan opiskeluoikeus.

Karsivat pääsy- ja soveltuvuuskokeet eivät lähtökohtaisesti vastaa yhteishaun tarkoitusta.

Pääsy- ja soveltuvuuskokeen merkitys

Pääsy- ja soveltuvuuskokeiden järjestäminen on raskas ja kallis menetelmä. Siksi tulisi tarkemmin pohtia mitä pääsy- ja soveltuvuuskokeilla halutaan mitata ja löytykö mittaamiselle muita vaihtoehtoja.

Kentällä on pitkään odotettu, että todistusten vertailuvaikkeudet otettaisiin paremmin huomioon yhteishaussa. Silloin hakijat, jotka peruskoulussa eivät ole saavuttaneet

joissain tai jossain oppimäärässä ydinsältöihin liittyviä tavoitteita, voitaisiin kutsua oppimisvalmiuksien arviointiin ja valita opiskelemaan harkintaan perustuvassa valinnassa. Todistukset, joissa on tähtiarvosanoja, eivät ole opiskelijavalinnassa vertailukelpoisia.

Muilta osin hakijan päättötodistukseen pitäisi lähtökohtaisesti luottaa ja sen tuottamaa tietoa paremmin hyödyntää opiskelijavalinnassa (esim. matematiikan arvosana).

Pääsy- ja soveltuvuuskokeiden ajankohta on soveltuvuuden varmistamisen kannalta huono. Opintojen aloitusvaiheen henkilökohtaistamisen yhteydessä soveltuvuuden arviointi olisi luontevinta ja tehokkainta. Silloin arvioinnista saatavaa tietoa voitaisiin hyödyntää myös henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaa laadittaessa.

Jos pääsy- ja soveltuvuuskokeet nähdään SORA-tutkinnoissa tarpeellisena, niin niiden järjestämistä tulisi edellyttää kaikilta koulutuksen järjestäjiltä ja toimintatavat ja arviointikriteerit tulee määritellä valtakunnallisesti.

Hakijoiden ja ohjauksen kannalta on välttämätöntä, että menettelytavat ja kriteerit ovat selkeät ja avoimesti tiedossa.

Selvitys- ja ohjausvelvoite

Esitetty velvoite on kannatettava ja tärkeä. Yhteishaun pääsy- ja soveltuvuuskokeen yhteyteen hakijan ohjaaminen uuteen tutkintoon ei sovi, koska hakutoiveita ei voi muuttaa siinä vaiheessa. Koulutuksen järjestäjä ei voi myöskään ennakoida, tuleeko hakija valituksi muihin hakutoiveisiin.

Opintojen aloitusvaiheen henkilökohtaistaminen on vaihe, jonka yhteydessä olisi luontevaa ja tehokasta arvioida sekä opiskelijan soveltuvuutta tutkintoon sekä tarvittaessa ohjata hänet uudelleen soveltuvampaan koulutukseen tai palveluun.

